

Miten Fiva valvoo pankkien ja vakuutusyhtiöiden riskejä?

Studia Monetaria yleisöluento 17.11.2009

Apulaisjohtaja Jukka Vesala

- Fivan tehtävät riskienvalvonnassa
- Mitkä ovat tärkeimmät riskit?
 - Esimerkkejä riskien käymisestä toteen
- Mitä opimme finanssikriisistä?
- Fivan valvonta käytännössä ja sen painoalueet
- Pankki- ja vakuutusvalvonnan yhdistäminen
- Suomen finanssimarkkinoiden tila tällä hetkellä

■ Lakisääteiset tavoitteet

- Finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottavien vakaa toiminta.
- Vakuutettujen etujen turvaaminen ja yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan.

■ Tehokas ennakoiva valvonta

- Havaitaan ja ehkäistään ennakolta valvottavien vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja toiminnan jatkuvuutta uhkaavat riskit.

■ Tehokas kriisien hallinta

- Rajoitetaan kriisien ja häiriöiden vaikutukset ja kustannukset finanssisektorilla.

- **Fivan päämääränä asiakkaiden suoja ja kansantalouden edut**
 - Asiakkaiden suojaa edistetään sillä, että finanssialan yritykset ovat vakavaraisia ja maksukykyisiä.
 - Toimintakykyinen finanssijärjestelmä on kriittinen kansantalouden kasvun ja vakaan kehityksen kannalta.
- **Fivalla on myös asiakasvalistustehtävä**
 - Lisätä markkinoilla toimivien, asiakkaiden sekä suuren yleisön tietämystä finanssimarkkinoista ja niiden riskeistä.

■ Fiva valvoo mm.

- Pankkeja
- Vahinko-, henki- ja jälleenvakuutusyhtiöitä
- Työeläkevakuutusyhtiötä
- Eläkesäätiöitä ja eläkekassoja
- Sijoituspalveluyrityksiä
- Rahastoyhtiöitä
- Arvopaperikeskusta
- Pörssiä

→ **Monikansallisten yhtiöiden valvonnassa tiivis yhteistyö etenkin pohjoismaisten valvojien kanssa.**

Mitkä ovat tärkeimmät riskit? (1)

■ Luottoriski

- Luotonottaja maksukyvytön ja vakuudet riittämättömät
→ luotonantajalle luottotappio ja vakavaraisuuden aleneminen.

■ Markkina- tai sijoitusriskit

- Arvopaperin arvon alentuminen markkinoilla
→ tilapäinen tai lopullinen arvonalentumistappio ja vakavaraisuuden aleneminen.

■ Likviditeettiriskit:

- Kyvyttömyys vastata sitoumuksista velkojille (esim. pankki tallettajille) = maksuvalmiusriski
→ pankin tai muun toimijan maksukyvyttömyys, pahimmillaan maksuvalmiuskonkurssi.
- Kyvyttömyys hankkia tai uusia rahoitusta omaisuuserille = rahoitusriski
→ rahoitusvaje, pahimmillaan toiminnan keskeytyminen.

■ Toiminnalliset (operatiiviset) riskit

- Järjestelmien, hallinnon tms. pettäminen ja siitä aiheutuva toiminnan keskeytyminen ja kustannukset
 - ko. tapahtumien aiheuttamat tappiot ja mahdolliset korvausvelvollisuudet asiakkaille.

■ Vakuutustekniset riskit

- Ennakoitua suuremmat korvausvelvollisuudet vakuuttajalle / väärin arvioidut tulevat velvoitteet (= vastuovelka)
 - vakuutusyhtiön kannattavuuden aleneminen ja vastuuelan uudelleenarviointi.

■ Liiketoimintariskit

- Liiketoiminnan kannattavuuspohja murenee (esim. asiakaskato, maineen menetys, toimintaympäristön muutos, sääntelymuutos)
 - liiketoiminnan tappiot ja vakavaraisuuden aleneminen.

Riskialueiden merkitys pankeille ja vakuutusyhtiöille: YLEISKUVA

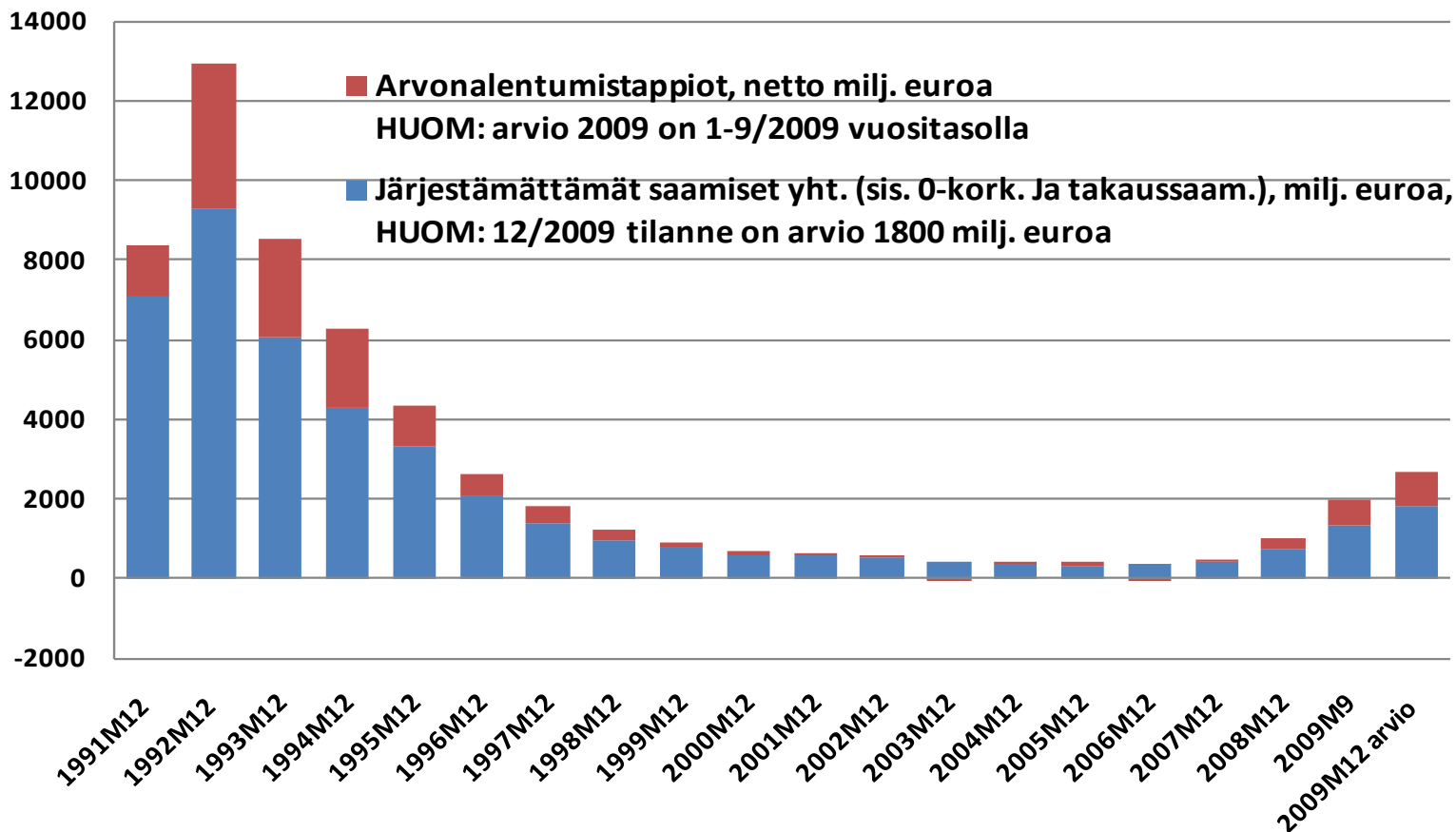
	Pankit	Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöt	Eläkevakuutuslaitokset
Luottoriskit	€€€		€
Markkina/sijoitusriskit	€	€€	€€€
Likviditeettiriskit	€€€		€
Toiminnalliset riskit	€€	€€	€€
Vakuutustekniset riskit		€€€	€€
Liiketoimintariskit	€€	€€	€

Esimerkkejä kun riskit realisoituvat

PANKKIEN LUOTTORISKI: 1990-luvun alun lama Suomessa

**Järjestämättömät saamiset ja arvonalentumiskirjaukset
1991 - 2009, miljoonaa euroa**

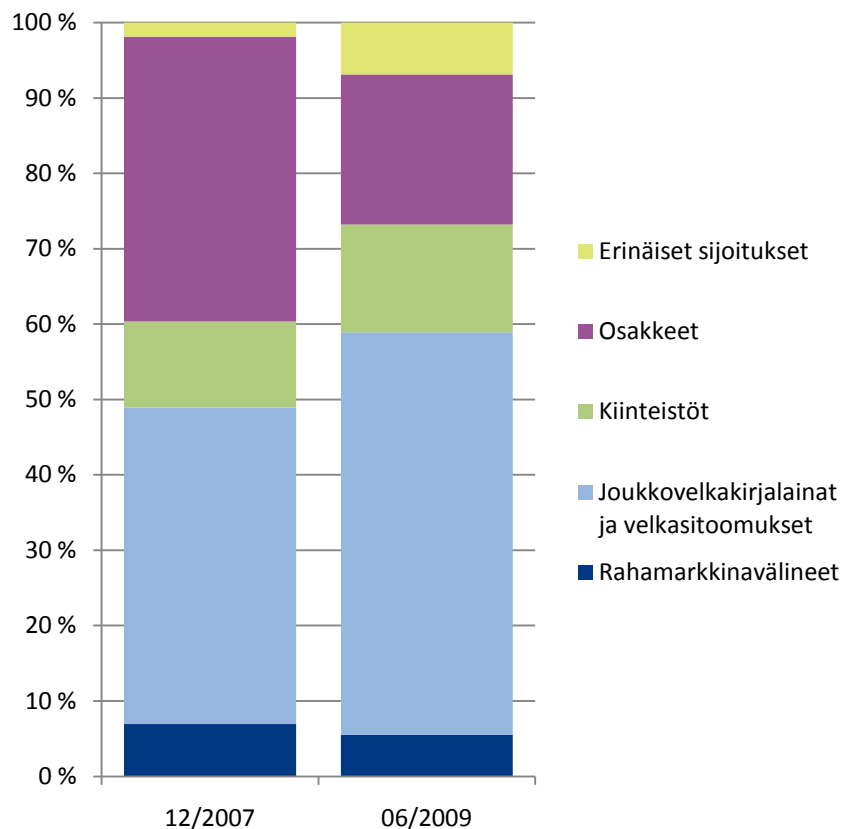
Lähde: Fiva, vuodet 1991 - 1992 perustuen Nyberg ja Vihriälä 1994 SP 7/94 ka.

Esimerkkejä kun riskit realisoituvat

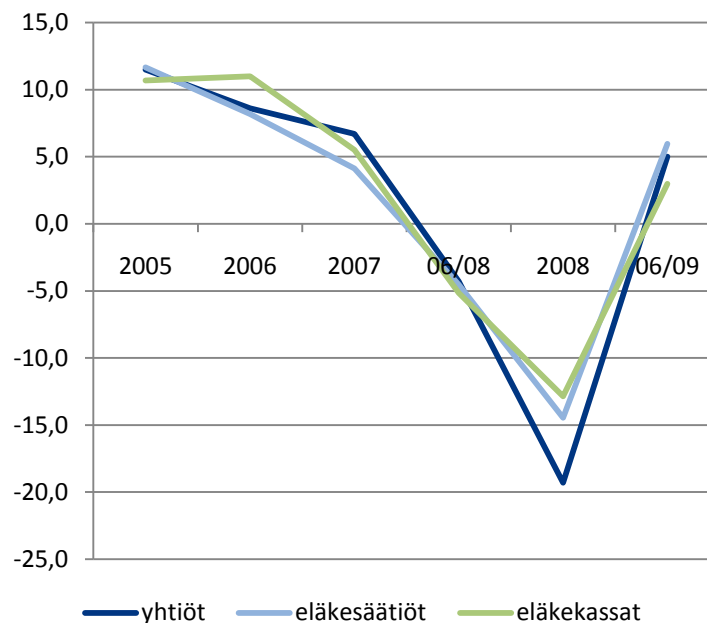
ELÄKELAITOSTEN SJOITUSRISKIT: 2007-2009 finanssikriisi

Sijoitusjakauma

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvo)

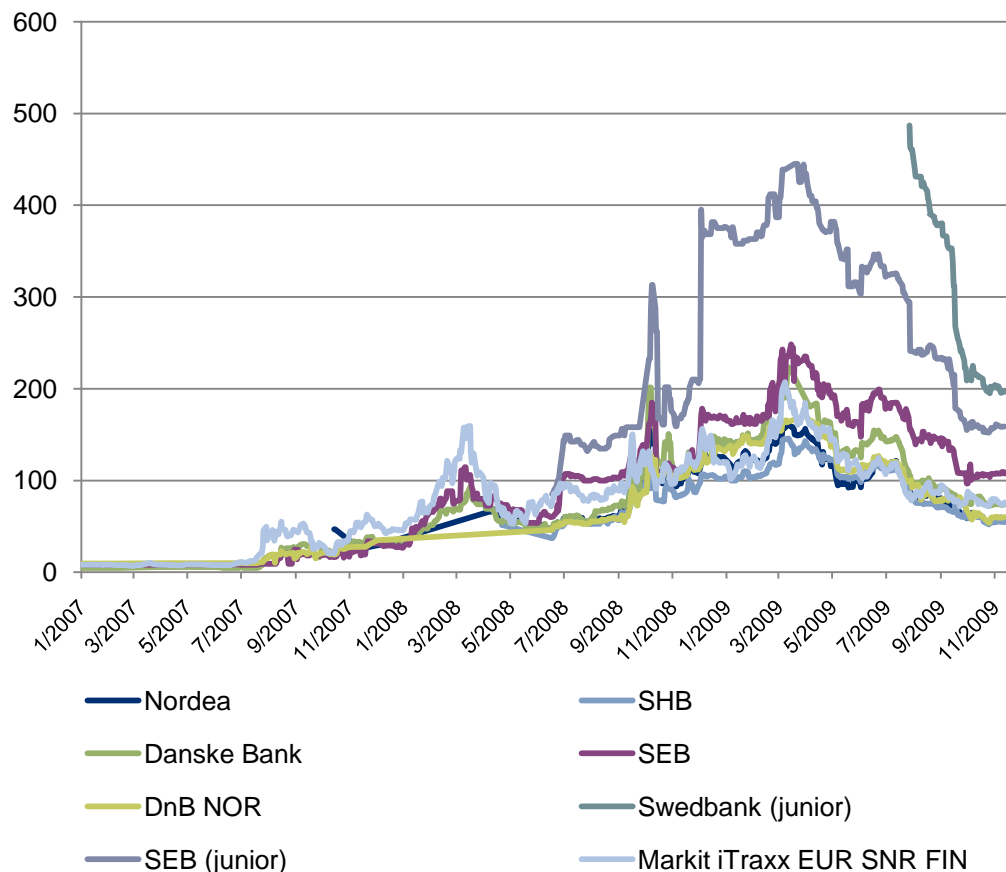

Esimerkkejä kun riskit realisoituvat

PANKKIEN LIKVIDITEETTIRISKIT: 2007-2009 finanssikriisi

Pohjoismaisten finanssikonsernien luottoriskilisiä 1.1.2007–16.11.2009

Lähde: Bloomberg

Mitä opimme finanssikriisistä?

RISKIEN HALLINNAN PUUTEET

- Ylimmällä johdolla ei aina tietoa koko konsernin riskeistä eikä selvää valintaa ”riskinottohalukkuudesta”.
 - Likviditeettiriskin hallinta puutteellista.
 - Uusien monimutkaisten tuotteiden riskien mallintaminen, hinnoittelu ja hallinta epäonnistuivat.
 - Palkkausjärjestelmät suosivat liiallista lyhyen tähtäyksen riskinottoa; ”moraalikato”.
-
- **Riskien hallinnalla oltava riittävän vahva ja riippumaton asema ja riittävät sisäiset kannustimet.**
 - **Mallit ovat hyödyllisiä monimutkaisten riskienhallinnan ongelmien analysoinnissa ja mittauksessa, mutta niiden oletukset ja tulokset pitää aina haastaa ja käyttää tervettä järkeä.**
 - **Suomessa riskienhallinnan taso hyvä tai kohtuullinen, eikä kansainvälisissä pankeissa olleita laiminlyöntejä ole havaittu samassa määrin.**

Mitä opimme finanssikriisistä? SÄÄNTELYN JA VALVONNAN PUUTTEET

- Valvonnassa ja sääntelyssä katvealueita (mm. ”varjopankit”).
 - Vakavaraisuuden ja riskienhallinnan säännösten ja valvonnan puutteet:
 - Riskien ottaminen suurella ”velkavivulla” säännösten estämättä
 - Mahdollisuudet sääntelyn kiertämiseen
 - Vakavaraisuus- ja tilinpäätössäännösten myötäsyklisyys
 - Riskienhallinnan vaatimusten ”pehmeys”
 - Cross-border valvonta- ja kriisinhallintayhteistyön puutteet.
- **Käynnissä mittava sääntelyn ja valvonnan kehitys globaalilla ja EU:n tasolla, jotta vastaavilta kriiseiltä välttyttäisiin tulevaisuudessa.**
- **Fiva osallistuu tähän työhön aktiivisesti.**

■ Säätely

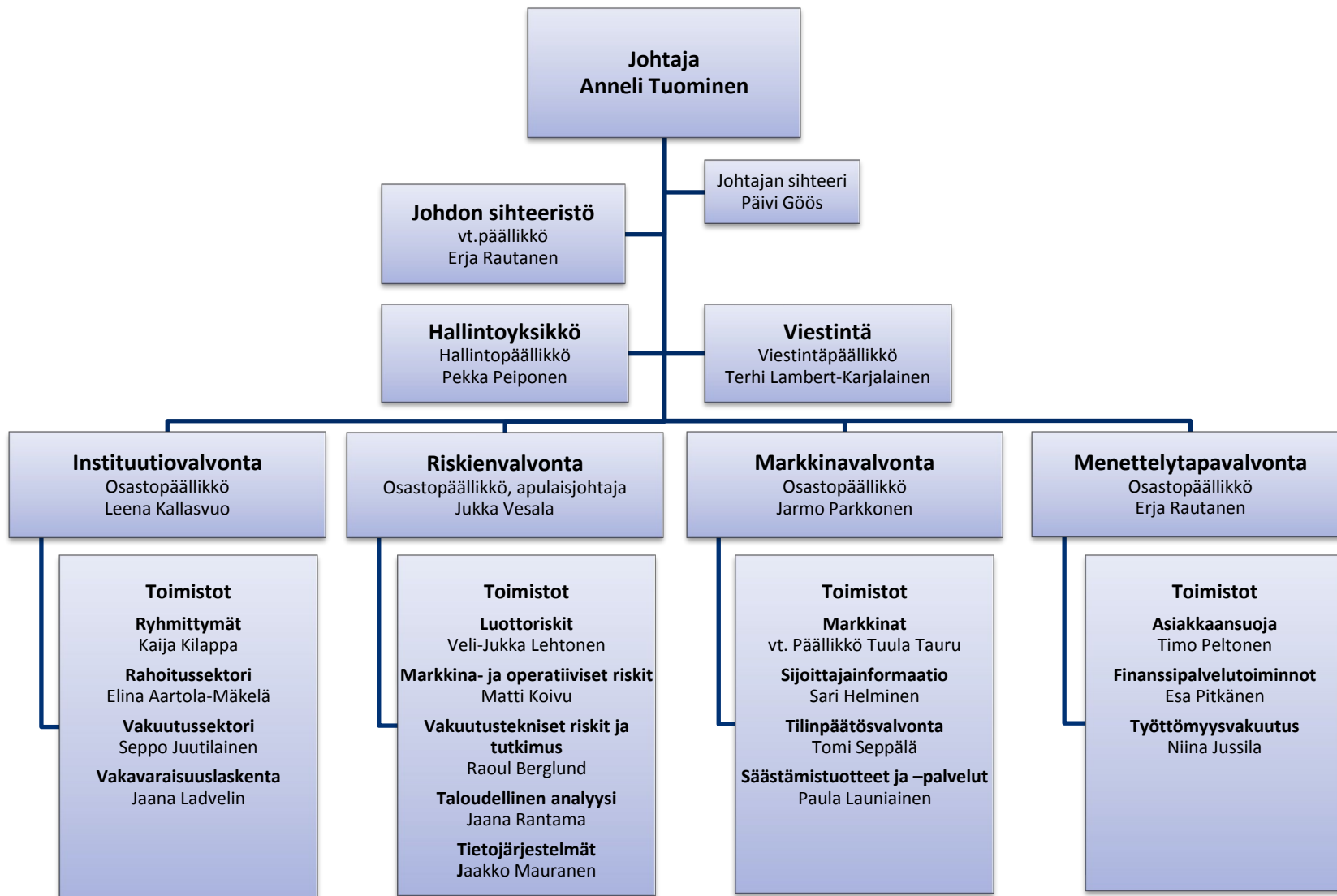
- Sitovan ja suosittavan ohjeistuksen antaminen valvottaville riskien hallinnasta, menettelytavoista tms.
- Kansainväliseen ja kotimaiseen sääntelyyn kehittämiseen osallistuminen.

■ Tarkastukset

- Fiva arvioi paikanpäällä valvottavien toimintaa sääntelyä sekä alan parhaita käytänteitä vasten.

■ Analyysi

- Vakavaraisuuden, kannattavuuden ja riskien jatkuva seuranta säännöllisten raporttien perusteella.
- Toimintaympäristön analyysi ja tutkimus yhdessä Suomen Pankin kanssa.
- Säännölliset stressitestit.

- Valvottavien riskienhallinta on riittävällä tavalla järjestetty ja noudattaa lakeja sekä Fivan ohjeita ja määräyksiä.
- Riskienhallinta tuottaa oikeaa ja ajantasaista tietoa valvottavan riskeistä.
- Varmistua siitä, että riskit eivät uhkaa valvottavan vakavaraisuutta.
- Valvottavan ylimmän johdon hyväksymiä riskienhallinnan periaatteita noudatetaan päivittäisessä toiminnassa systemaattisesti.
- **Fivan tarkastuskohteet valitaan riskiperusteisesti huomioiden mm. valvottavan rooli finanssimarkkinoiden vakauden näkökulmasta.**
 - kriteereinä mm. viranomaisraportointi, valvontakäynnit, sisäinen raportointi...

- Tarkastus jakautuu kahteen pääosaan
 - Riskien hallinnan laadulliseen arvioon
 - Kvantitatiiviseen arvioon riskisasemasta
- Laadullinen arvio on kaksivaiheinen
 - Arvioidaan valvottavalta saatu kirjallinen ennakkomateriaali (riskienhallinnan prosessien kuvaus).
 - Tehdään tarkastus, jossa arvioidaan kuinka hyvin kuvatut periaatteet ja ohjeet on otettu käyttöön ja arvioidaan riskiasemaa ”otantaan” perustuen.
- Tarkastuskirje valvottavalle, jossa raportoidaan
 - Mitä tarkastuksella havaittiin.
 - Mitä Fiva vaatii asian osalta: toimenpidevaatimukset tai -suositukset valvottavalle.

- Arviointi tehdään Fivaan/Suomen Pankkiin saapuvaan säännölliseen viranomaisraportointiin sekä valvottavilta pyydettävään muuhun materiaaliin perustuen.
- Arviointi sisältää mm. seuraavat osiot
 - Vastuukannan kehitys
 - Luottosalkun laatu
 - Antolainausmarginaalien kehitys
 - Luottosalkun keskittymät
 - Ongelmasaatavat
 - Luottoriskin vakavaraisuuslaskenta

- Arviointi tehdään Fivan säännölliseen viranomaisraportointiin sekä valvottavilta pyydettyyn muuhun materiaaliin perustuen
- Arviointi sisältää mm. seuraavat osiot
 - Riskilajikohtaiset riskiasemat (esim. korko-, rahoitus- ja osakeriski)
 - Likviditeettireservin koko ja koostumus
 - Riskilimiittien käyttöaste ja ylitykset
 - Markkinariskin vakavaraisuuslaskennan menetelmät ja tulokset
 - Riskienmittausmallien toteumatestaus

- Tiivistetty valvonta: tihennetty raportointi ja analyysi, jatkuva keskusteluyhteys valottaviin.
 - Suurin osa raportoinnista kuukausittaista
- Tarkastuksia tehdään aktiivisesti ja niiden määrää lisätään.
- Tarkastusten painopiste riskienhallinnan toimivuudessa käytännössä:
 - Pankkien luotto- ja likviditeettiriskit
 - Vakuutus- ja eläkeyhtiöiden sijoitusriskit
- Luottoriskien ennakoiva valvonta
 - Pääoman riittävyyden jatkuva arviointi, ongelmatoimialojen ja -luottojen tiivistetty seuranta.
- Stressitestit säännöllisenä työkaluna
 - Riskienkantokyvyn ennakoiva arviointi.

- Varautuminen häiriöihin on osa valvottavan toiminnallisten riskien hallintaa, ja johdon vastuulla.
- Fivan tehtävä omalta osaltaan varmistaa, että varautumistoimet ovat riittäviä.
- Fivan keinovalikoima
 - Sääntely ja ohjeistus
 - Varautumistoimenpiteiden tarkastaminen
 - Jatkuva valvonta
 - Osallistuminen viranomaisten ja toimialan yhteistyöhön varautumisasiassa
- Viime vuosina Fiva on tarkastanut runsaasti pankkien jatkuvuussuunnittelua. Jatkuvassa valvonnassa on korostunut jatkuvuus merkittävässä järjestelmähankkeissa.
- Jatkossa suunnataan resursseja myös vakuutussektorin tarkastamiseen.

- Valvottavien taloudellinen tila ja riskit
- Talletuspankkien ja vakuutuslaitosten vakavaraisuus
- Vakuutussektorin tutkimuksia
- Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tilastotutkimus
- Liikennevakuutuksen maksututkimus
- Tilastoja kattavasti
 - Arvopaperimarkkinat
 - Luottomarkkinat
 - Tilinpäätösten avainluvut
 - Vakuutustoiminta

www.finanssivalvonta.fi

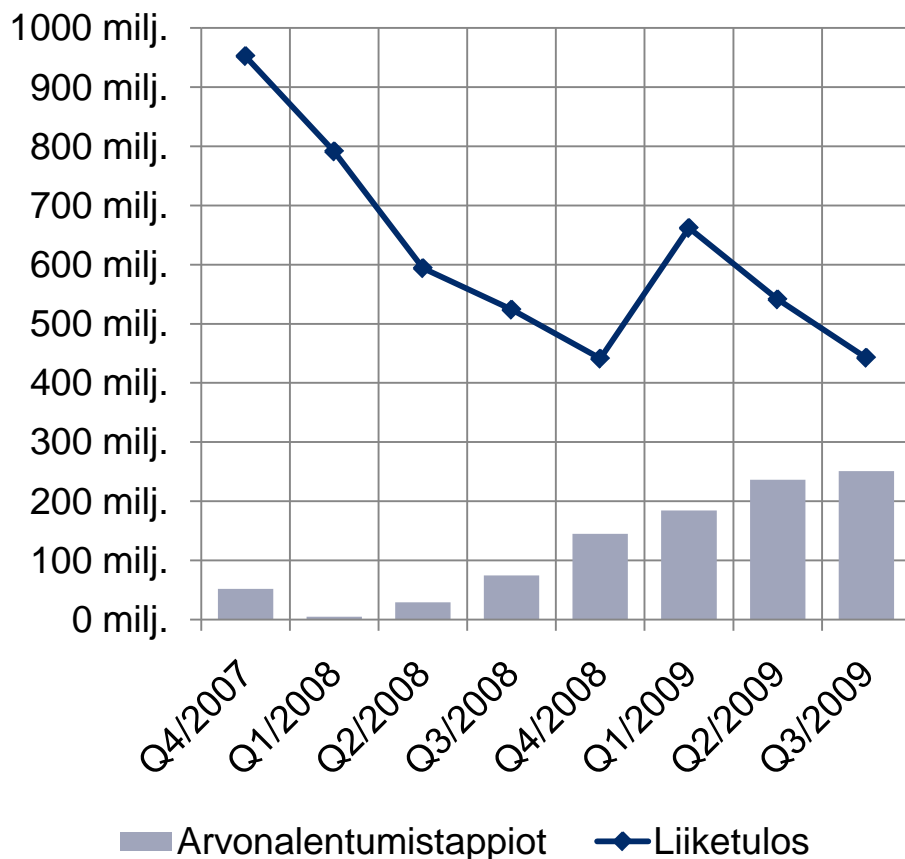

- Finanssikriisin kokemukset ovat vahvistaneet, että finanssisektorin riskien kokonaisvalvonta on hyvin tärkeää.
- Samanlaiset vaatimukset eri sektoreilla tarpeen tasapuolisten kilpailumahdollisuuksien vuoksi.
- Yhdistetyssä valvonnassa synergiahyötyjä ja ”ristiinoppimista”.
- Yhdistetty valvonta mahdollistaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymien (=konglomeraatit) tehokkaan valvonnan.
 - Konglomeraattien tehokas riskienhallinta edellyttää kokonaisvaltaista taseriskienhallinnan (ALM) lähestymistapaa:
 - Riskienvalvonnan ja -hallinnan keskittäminen tehostaa toimintaa
 - Yhteneväiset riskin mittaamenetelmät läpi organisaation
 - Keskitetty riskiraportointi ja järjestelmätuki

Arvon alentumiset luotoista heikentäneet tänä vuonna pankkien tuloksia merkittävästi

Pankkisektorin liikevoitto ja arvon alentumistappiot

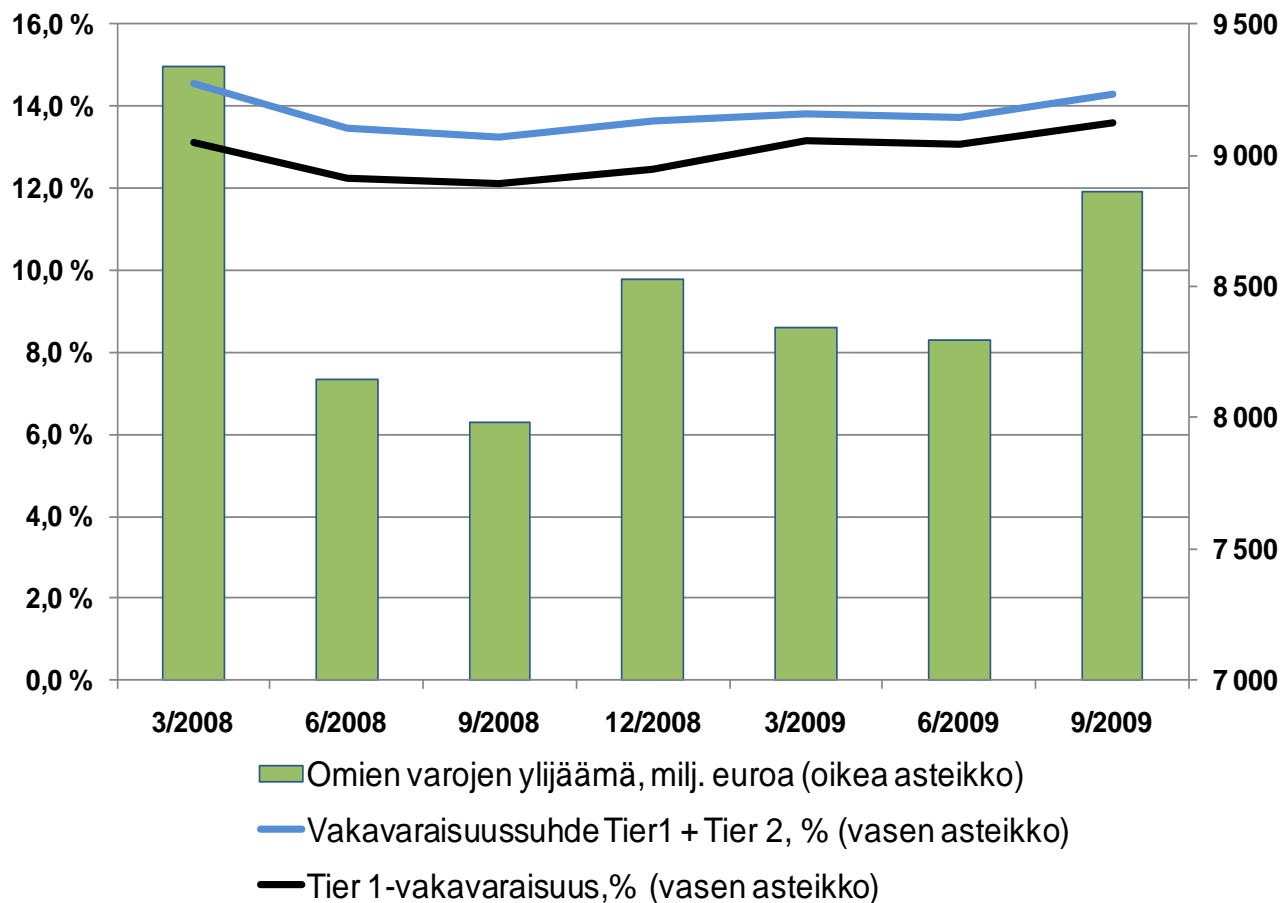

- Sektorin liikevoitto 1-9/2009 laski 14 % viime vuoden vastaavasta ajanjaksosta
- Korkokatteen pudotus ja arvon alentumisten kasvu heikentäneet kannattavuutta eniten
- Pääomamarkkinasidonnaiset tuotot ovat pitäneet pankkien kannattavuutta yllä kuluvana vuonna

Pankkien vakavaraisuus ja tappiopuskurit korkealla tasolla

Pankkisektorin vakavaraisuus ja omien varojen ylijäämä

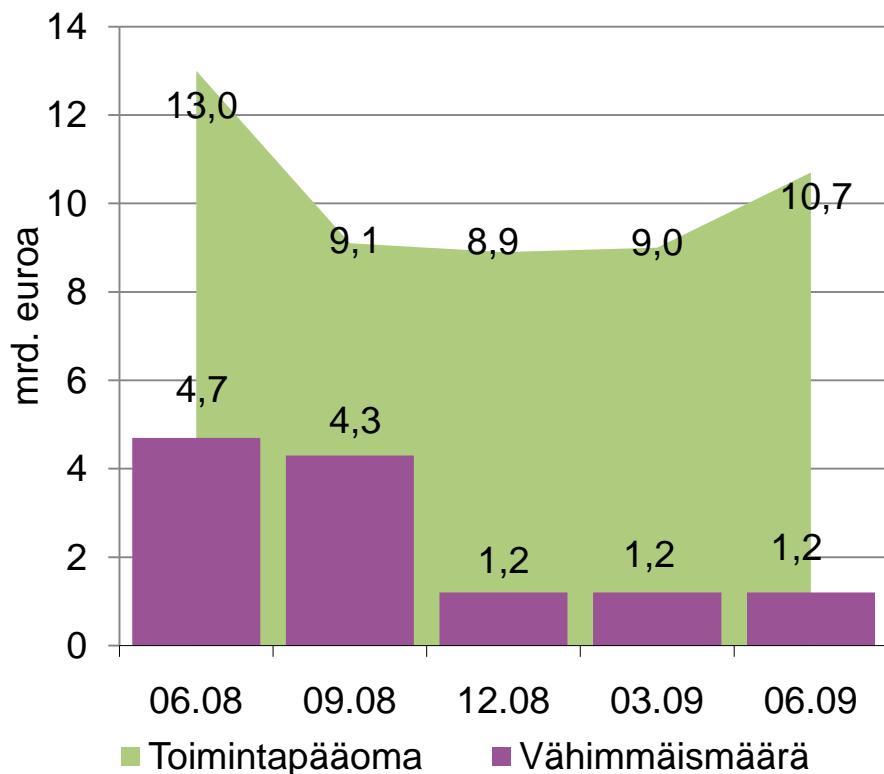

- Riskinkantokyky säilynyt vahvana
- Omien varojen laskennallinen ylijäämä kasvanut

Työeläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuus parantunut

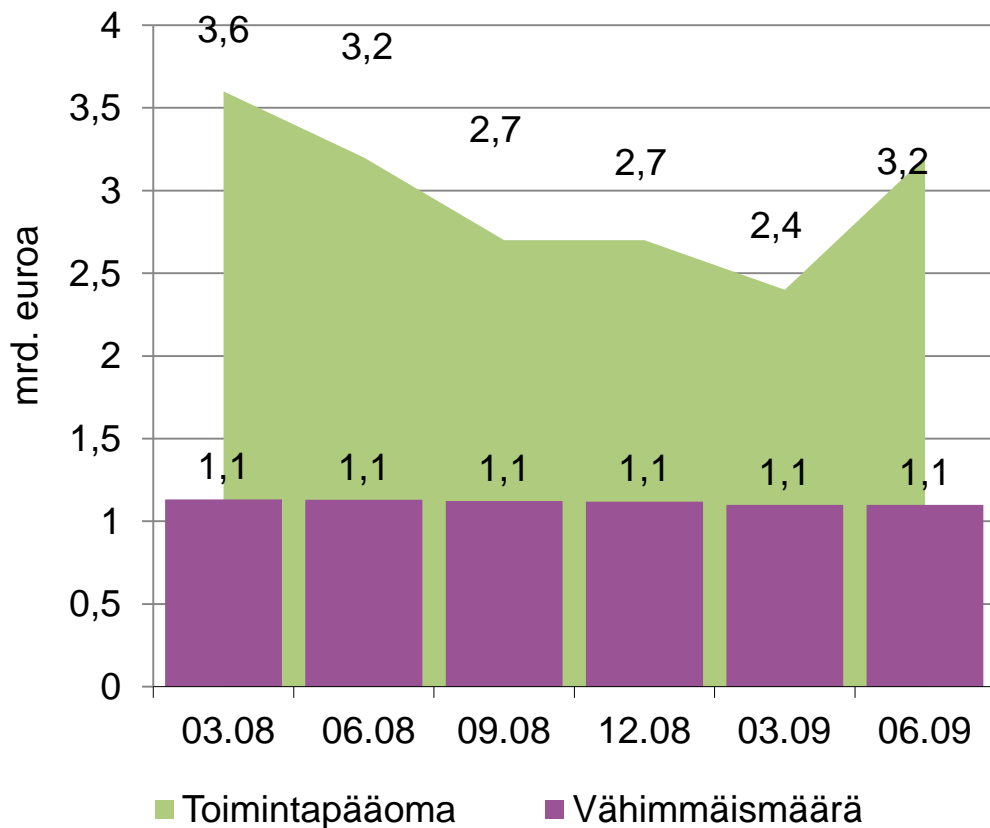

- Riskiin suhteutettu vakavaraisuus on vahvistunut.

- Sijoitustoiminnan tuotot ovat nousseet ja vakavaraisuus on parantunut sijoitustoiminnan elpyessä.
- Määräaikaislain mukaiset tilapäisesti toimintapääomaan rinnastettavat erät olivat 30.6. 2,7 mrd. euroa, (työeläkevakuutusyhtiöt 2,5 mrd. euroa)
- Eläkesäätiöiden yhteenlaskettu toimintapääoma kasvoi toisen vuosineljänneksen aikana 24 %, eläkekassojen 13 %.

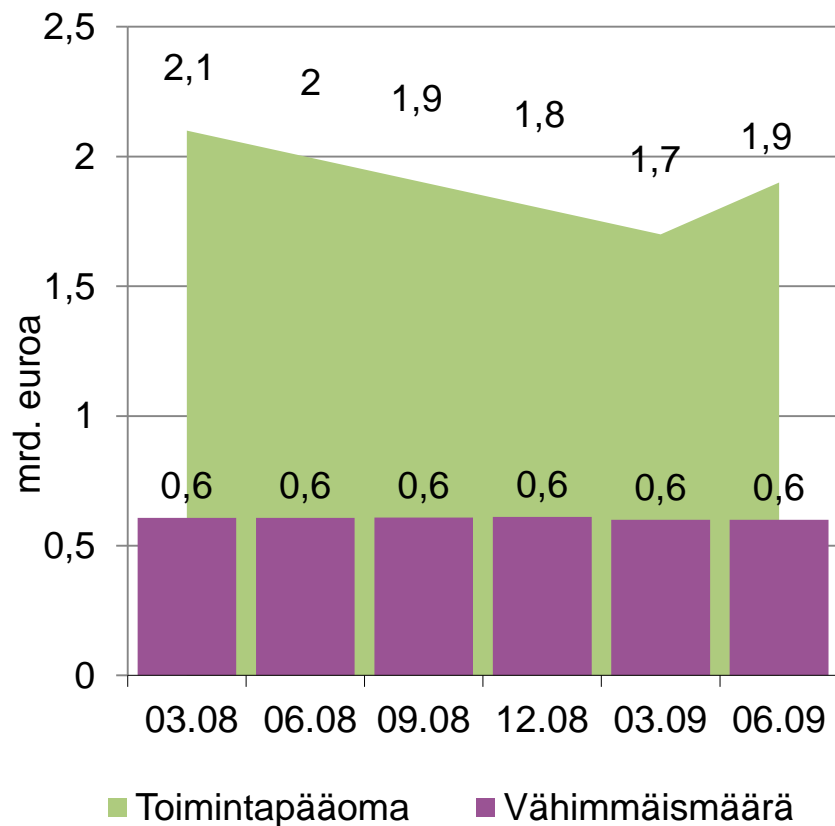
Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuus parantunut

- Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden lasku pysähtyi ja kääntyi voimakkaaseen nousuun vuoden toisella neljänneksellä johtuen sijoitustoiminnan elpymisestä.
- Maksutulo kasvoi tammi-kesäkuussa¹ edellisen vuoden vastaavaan jaksoon verrattuna 7 % (säästöhenkivakuutuksen tuotot laskivat, yksilöllisen eläkevakuutuksen ja kapitalisaatiosopimusten kasvoivat)

¹ Finanssialan keskusliiton tilasto

Vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus parantunut

- Vakavaraisuus on vuoden toisen neljänneksen lopussa hyvällä tasolla.
- Keskimäärin sekä sijoitustoiminta että vakuutusliikkeen kannattavuus on kehittynyt myönteisesti
- Tammi-huhtikuussa¹ vahinkovakuutusyhtiöiden
 - Maksutulo kasvoi 1,3 %
 - Maksetut korvaukset pysyivät edellisen vuoden tasolla

¹ Finanssialan keskusliiton tilasto

FINANSSIVALVONTA
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY

KIITOS!

jukka.vesala@finanssivalvonta.fi

